

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 8. septembril 2016¹

Kohtuasi C-339/15

**Openbaar Ministerie
versus
Luc Vanderborght**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Nederlandstalige Rechtbank van eerste aanleg Brussel (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus, Belgia))

Eelotsusetaotlus — Liikmesriigi õigusakt, millega on hambaraviteenuste osutajatel keelatud oma teenuseid üldsusele reklaamida — Liikmesriigi õigusakt, milles on määratletud tagasihoidlikkuse nõuded, millele peab vastama hambaravikabineti silt — Kokkusobivus — ELTL artiklid 49 ja 56 — Asutamisevabadus — Teenuste osutamise vabadus — Välismaise elemendi esinemine — Piirang — Rahvatervise kaitse — Proportsionaalsus — Direktiiv 2000/31/EÜ — Elektrooniline kaubandus — Kohaldamisala — Artikli 3 lõige 3 — Siseriiklike tervishoiuõigusnormide välistamine — Artikli 3 lõige 8 — Reguleeritud kutsealasid reguleerivate siseriiklike õigusnormide välistamine — Direktiiv 2005/29/EÜ — Ebaausad kaubandustavad — Artikli 3 lõige 1 — Siseturu klausel — Teenuseosutaja asukohaliikmesriigi õiguskorra kohaldatavus — Artikkel 8 — Infoühiskonna teenuste osutamise vabaduse piiramine kutsealaste eeskirjade järgimise tagamiseks

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus annab Euroopa Kohtule võimaluse taas kord otsustada, kas Belgia õigusakt, mis reguleerib väga rangelt hambaraviteenuste reklaami, on kooskõlas nii esmase õigusega – ja eelkõige asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse eeskirjadega – kui ka teisese õigusega, mis on kohaldatav ebaausate kaubandustavade ja elektroonilise kaubanduse suhtes.

2. Euroopa Kohus tegelikult juba otsustas oma 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsuses Doulamis² selle õigusakti teatud õigusnormide kokkusobivuse kohta konkurentsieskirjadega, millega on keelatud kartellid ja ettevõtjatevahelised kokkulepped.

3. Käesolev kohtuasi sai alguse süüteomenetluses, mis algatati Belgias üldhambaarsti L. Vanderborghti suhtes, keda süüdistatakse selles, et ta tegi ajavahemikul 1. märtsist 2003 kuni 24. jaanuarini 2014 enda pakutavatele hambaraviteenustele reklaami, mis on Belgia seadusega vastuolus.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — C-446/05, EU:C:2008:157. Selles kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et EÜ artikliga 81 (nüüd ELTL artikkel 101) ei ole vastuolus Belgia õigusakt, mis keelab hambaraviteenuste osutajatel enda reklaamimise, hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu reklaamida hambaravi, kuna see seadus ei kuulu ühegi EÜ artiklite 10 (nüüd ELL artikli 4 lõige 3) ja 81 koos kohaldamise eelduse alla (punkt 21).

4. Kuninga 1. juuni 1934. aasta määruse hambaravi reguleerimise kohta (Koninklijk besluit houdende reglement op de beoefening der tandheelkunde)³ artiklis 8d, põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis,⁴ on nimelt üksikasjalikult sätestatud tagasihoidlikkuse nõuded, mis on kohustuslikud hambaraviteenuste osutajatele, kui nad paigutavad selle hoone sissepääsu juurde, kus asub nende ravikabinet, tunnusmärgi või reklaamkirja, ja seda ametiväärikuse kaitse eesmärgil.

5. See õigusnorm näeb ette järgmist:

„Avalikkuse teavitamiseks võib hoonele, kus kvalifitseeritud isik [...] tegutseb hambaarstina, paigutada üksnes väikesemõdulise tagasihoidliku kujundusega reklaamkirja või tunnusmärgi, millel on märgitud kvalifitseeritud isiku nimi ja soovi korral seaduslik kutsenimetuse, vastuvõtukuupäevad ja -kellaajad, ettevõtte või tervishoiuasutuse nimi, kelle koosseisus ta oma kutsealal töötab; samuti võib sellel olla märgitud hambaravi haru, milles kvalifitseeritud isik põhiliselt tegutseb: operatiivne hambaravi, proteesid, ortodontia, hambakirurgia.

[...]“

6. Kõnealusel kohtuasjas süüdistatakse L. Vanderborghti selles, et ta paigutas oma kabineti sissepääsu juurde üldsusele määratud suure reklaamtulba, mis ei ole mõõtmelt ja välimuselt sugugi tagasihoidlik. Sellel reklaamtahvilil on kolm trükikirjaga kaetud tahku, mis on kõik 47 cm kõrged ja 75 cm laiad ja millel on arsti nimi, tema hambaarsti kvalifikatsioon ning hambaravikabineti veebisaidi aadress ja kontakttelefoni number.

7. Belgia 15. aprilli 1958. aasta seaduse hambaravi reklaami kohta (Wet betreffende de publiciteit inzake tandverzorging)⁵ artikliga 1, põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis⁶, oli omakorda hambaraviteenuste osutajatel keelatud vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti vahendusel oma hambaraviteenuseid mis tahes vormis otseselt või kaudselt üldsusele reklaamida.

8. See õigusnorm on sõnastatud järgmiselt:

„Keegi ei või teha otseselt või kaudselt – sealhulgas tahvlite või siltide, reklaamkirjade või tunnusmärkidega, mis võivad olla pakutava teenuse seaduslikkuse suhtes eksitavad; prospektide, ringkirjade, voldikute ja brošüüridega; ajakirjanduses, levivahendites ja kinos –, mis tahes reklaami niisugustele teenustele suu ja hammastega seonduvate tervisehäirete, haavade või anomaaliate ravimiseks või ravida laskmiseks, mida kvalifitseeritud või kvalifitseerimata isik osutab Belgias või välisriigis, [...]“

9. Käesoleval juhul süüdistatakse L. Vanderborghti selles, et ta pani reklaamkuulutusi kohalikesse ajalehtedesse ja soovitas oma veebisaidi vahendusel oma oskusi hambaravi alal, kasutades selleks „enne/pärast“ fotosid ning patsientide ütlusi teenuste erinevuse kohta võrreldes teiste hambaarstide pakutava raviga.

3 — *Belgisch Staatsblad*, 7.6.1934, lk 3220.

4 — Edaspidi „1934. aasta määrus“.

5 — *Belgisch Staatsblad*, 5.5.1958, lk 3542.

6 — Edaspidi „1958. aasta seadus“.

10. Käesolevas kohtuasjas tekib Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselil (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus, Belgia) süüteomenetluses küsimus vastutusele võtmise aluseks olevate õigusnormide kooskõlas liidu õiguse eeskirjadega, mis puudutavad esiteks ebaausaid kaubandustavasid direktiivis 2005/29/EÜ,⁷ teiseks elektroonilist kaubandust direktiivis 2000/31/EÜ⁸ ja kolmandaks asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust, mis on vastavalt sätestatud ELTL artiklites 49 ja 56.

11. Käesolevas ettepanekus märgin ma kõigepealt, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusaktid ei kuulu ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 3 lõigetes 3 ja 8 liidu seadusandja poolt sõnaselgelt ette nähtud piirangute tõttu selle direktiivi kohaldamisalasse.

12. Märgin seevastu, et siseriiklik õigusnorm, nagu on kehtestatud 1958. aasta seaduse artikliga 1 ja millega on keelatud igasugune hambaraviteenuste reklaam interneti teel, kuulub elektroonilise kaubanduse direktiivi kohaldamisalasse. Ma selgitan aga, et selle direktiivi artikli 3 lõiget 1 ja artikli 8 lõiget 1 arvesse võttes näib, et see õigusnorm ei ole selle direktiiviga vastuolus, sest sellega tagatakse reguleeritud kutseala eeskirjade järgimine ja seda kohaldatakse liikmesriigi territooriumil asutatud teenuseosutaja suhtes.

13. Lõpuks analüüsin nimetatud õigusnormi kooskõla ELTL artiklitega 49 ja 56, mis käsitlevad asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust. Kõigepealt näitan ma, et põhikohtuasjas esineb välismaine element, kuna huvitatud isikule etteheidetavat reklaami tehti veebisaidil, mis on universaalseks levitamiseks mõeldud kandja, mis võimaldab seega jõuda üldsuseni ja järelikult meelitada patsiente, kes asuvad muus liikmesriigis kui asjaomase isiku asukohaliikmesriik.

14. Seejärel esitan ma põhjused, miks üldsusele hambaravi igasuguse reklaamimise keeld on teenuste osutamise vabaduse piirang, korrates üldjoontes sama arutluskäiku, mille ma esitasin täiendavalt oma ettepanekus kohtuasjas Doulamis (C-446/05, EU:C:2007:701). Ma põhjendan, mille poolest see piirang on minu arvates rahvatervise kaitse seisukohast õigustatud, kuivõrd kõnesolev siseriiklik õigusakt ei keela hambaraviteenuste osutajal lihtsalt avaldada, ilma et see oleks kuidagi kõitev või innustav, telefonikataloogis või muudes üldsusele kättesaadavates teabevahendites andmeid, mis annavad teada tema kutsealal tegutsemisest.

II. Eelotsuse küsimused

15. Nederlandstalige Rechtbank van eerste aanleg Brussel (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus) otsustas oma menetluses olevas kohtuvaidluses esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [ebaausate kaubandustavade] direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi seadus, mis täielikult keelab igal isikul reklaamida suuhooldus- ja hambaravi mis tahes vormis, nii nagu see on sätestatud [...] 1958. aasta seaduse [...] artiklis 1?
2. Kas suuhoolduse ja hambaravi reklaami keeldu tuleb lugeda „toodete tervisekaitse- ja ohutusnõudeid käsitlevaks eeskirjaks“ [ebaausate kaubandustavade] direktiivi artikli 3 lõike 3 tähenduses?

7 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 („ebaausate kaubandustavade direktiiv“) (ELT 2005, L 149, lk 22).

8 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) [edaspidi „elektroonilise kaubanduse direktiiv“] (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399).

3. Kas [ebaausate kaubandustavade] direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu kuninga [...] 1934. aasta määruse [...] artikkel 8d, milles kirjeldatakse üksikasjalikult, millistele tagasihoidlikkuse nõuetele peab vastama üldsusele määratud silt hambaravikabineti juures?
4. Kas [elektroonilise kaubanduse] direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi seadus, mis täielikult keelab igal isikul reklaamida hambaraviteenust mis tahes vormis, sealhulgas ärilise eesmärgiga reklaami elektroonilises vormis (veebisait), nii nagu [...] 1958. aasta seaduse [...] artikkel 1?
5. Kuidas tuleb tõlgendada mõistet „infoühiskonna teenused“, mis on määratletud [elektroonilise kaubanduse] direktiivi artikli 2 punktis a viitega direktiivi 98/34/EÜ^[9] (muudetud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiviga 98/48/EÜ^[10]] artikli 1 lõikele 2)?
6. Kas ELTL artikleid 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu põhikohtuasjas kohaldatav õigusnorm, millega kehtestatakse rahvatervise kaitseks hambaravi reklaami täielik keeld?“

III. Liidu õiguslik raamistik

A. Ebaausate kaubandustavade direktiiv

16. Ebaausate kaubandustavade direktiivi põhjendused 6, 8 ja 9 on sõnastatud järgmiselt:

„(6) [...] käesolev direktiiv [ühtlustab] liikmesriikide õigusaktid, mis käsitlevad ebaausaid kaubandustavasid, sealhulgas ebaausat reklaami, mis kahjustavad otseselt tarbijate majandushuve ja seeläbi kaudselt seaduskuulekate konkurentide majandushuve [...]

[...]

(8) Käesolev direktiiv kaitseb otseselt tarbijate majandushuve ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade eest [...]

(9) Käesolev direktiiv [...] ei piira [samuti] tervisekaitse- ja ohutusnõudeid [...] käsitlevate ühenduse ja siseriiklike eeskirjade [...] kohaldamist. Seega saavad liikmesriigid sõltumata ettevõtja asukohast tarbijate ohutuse ja tervisekaitse eesmärgil oma territooriumil säilitada või kehtestada kaubandustavade piiranguid ja keelde näiteks alkoholi, tubaka või ravimite suhtes [...].“

17. Selle direktiivi artiklis 1 on kinnitatud, et direktiivi eesmärk on „aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele ja tarbijakaitse kõrge taseme saavutamisele, lähendades tarbijate majandushuve kahjustavad ebaausaid kaubandustavasid käsitlevad liikmesriikide õigus- ja haldusnormid“.

18. Nimetatud direktiivi artikli 2 punktis d on määratletud „kaubandustavad“ kui „ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertstedaanne, *sealhulgas reklaam* ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele“¹¹.

9 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiiv, millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest teatamise kord (EÜT 1998, L 204, lk 37; ELT eriväljaanne 13/20, lk 337).

10 — EÜT 1998, L 217, lk 18; ELT eriväljaanne 13/21, lk 8.

11 — Kohtujuristi kursiiv.

19. Ebaausate kaubandustavade direktiivi artiklis 3, milles on määratletud direktiivi reguleerimisala, on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

[...]

3. Käesolev direktiiv ei piira toodete tervisekaitse- ja ohutusnõudeid käsitlevate ühenduse või siseriiklike eeskirjade kohaldamist.

[...]

8. Käesolev direktiiv ei piira asutamistingimuste või lubade andmise kordade või deontoloogiliste käitumiskodeksite või muude reguleeritud kutsealadele kehtestatud erireeglite, mille eesmärk on tagada kutsealade esindajate usaldusväärsuse kõrge tase, kohaldamist, mida liikmesriigid võivad vastavalt ühenduse õigusele kutsealade esindajatele kehtestada.

[...]“

20. Selle direktiivi artikli 5 lõike 2 kohaselt on kaubandustava ebaaus, kui see on vastuolus ametialase hoolikuse nõuetega ja kui see seoses mingi tootega moonutab oluliselt või tõenäoliselt moonutab oluliselt selle keskmise tarbija majanduskäitumist, kes tootega kokku puutub või kellele see on suunatud, või tarbijarühma keskmise liikme majanduskäitumist, kui kaubandustava on suunatud teatud tarbijarühmale.

B. Elektroonilise kaubanduse direktiiv

21. Elektroonilise kaubanduse direktiivi põhjendused 7, 17, 18, 22, 32 ja 33 on sõnastatud järgmiselt:

„(7) Õiguskindluse ja tarbijate usalduse tagamiseks peab käesolev direktiiv sätestama selge ja üldise raamistiku, mis hõlmaks siseturu elektroonilise kaubanduse teatavaid õiguslikke aspekte.

[...]

(17) Infoühiskonna teenuste määratlus [...] hõlmab kõiki elektrooniliste andmetöötlus- (kaasa arvatud digitaalne pakkimine) ja -salvestusseadmete abil eemalt ning teenuse saaja isikliku taotluse põhjal osutatavaid teenuseid [...]

(18) Paljud infoühiskonna teenused on seotud *on-line* toimuva majandustegevusega [...] [Need] ei piirdu ainult nende teenustega, mis on seotud *on-line* tehtud lepingutega, vaid laienevad, niivõrd kui võrd need kujutavad endast majandustegevust, ka teenustele, mille eest nende saajad ei maksa, nagu näiteks teenused, mis pakuvad *on-line* infot või kommertsteadaandeid [...]

[...]

(22) Infoühiskonna teenuste järelevalve peaks toimuma tegevuse lähtekohas, et kindlustada avalike huviobjektide tõhus kaitse [...] et tõhusalt tagada teenuste osutamise vabadus ning teenuseosutajate ja saajate õiguskindlus, peaks selliste infoühiskonna teenuste suhtes olema põhimõtteliselt kohaldatav teenuseosutaja asukoha järgse liikmesriigi õigus.

[...]

(32) Et kõrvaldada tõkked, mis ühenduses takistavad nende piiriüleste teenuste väljaarendamist, mida reguleeritud kutsealade esindajad võivad pakkuda Interneti kaudu, on vaja ühenduse tasandil tagada vastavus kutsealaste eeskirjadega, mille eesmärk on eeskätt tarbijate või rahva tervise kaitse [...]

(33) Käesolev direktiiv täiendab reguleeritud kutsealasid käsitlevat ühenduse õigust ja siseriiklikku õigust, säilitades seejuures valdkonnas kohaldatavate eeskirjade ühtsuse.“

22. Elektroonilise kaubanduse direktiivi eesmärk on vastavalt selle direktiivi artikli 1 lõikele 1 „kaasa aidata siseturu nõuetekohasele toimimisele, tagades infoühiskonna teenuste vaba liikumise liikmesriikide vahel“.

23. Selle direktiivi artikli 1 lõike 2 kohaselt direktiiv „ühtlustab [...] teatavaid infoühiskonna teenuste kohta kehtivaid siseriiklikke õigusnorme, mis käsitlevad siseturgu, teenuseosutajate asutamist, kommertsteadaandeid, elektroonilisi lepinguid, vahendajate vastutust, tegevusjuhendeid, vaidluste kohtuvälist lahendamist, õiguskaitsevahendeid ja liikmesriikidevahelist koostööd“.

24. Nimetatud direktiivi artikli 2 punktis a on viitega muudetud direktiivi 98/34 artikli 1 punktile 2 määratletud mõiste „infoühiskonna teenused“ tähenduses „iga teenus ehk kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused“.

25. Elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 2 punktis f on määratletud „kommertsteadaanne“ kui „igasugune teadaanne, mis on kavandatud otseselt või kaudselt edendama kaubanduse, tööstuse või käsitööga tegeleva või reguleeritud kutsealal tegutseva äriühingu, organisatsiooni või isiku kaupu, teenuseid või mainet“.

26. Selle direktiivi artikli 2 punkt h, milles on määratletud „kooskõlastatud valdkond“, on sõnastatud järgmiselt:

„*kooskõlastatud valdkond* – liikmesriikide õigussüsteemides ette nähtud nõuded, mis kehtivad infoühiskonna teenuste osutajate või infoühiskonna teenuste kohta vaatamata sellele, kas nõuded on üldise iseloomuga või konkreetselt nende jaoks kavandatud.

i) Kooskõlastatud valdkonda kuuluvad nõuded, mida teenuseosutaja peab täitma:

- infoühiskonna teenuse alustamisel, nagu nõuded kutseoskuste, loa või teatamise kohta,
- infoühiskonna teenuse osutamisel, nagu nõuded teenuseosutaja käitumise, teenuse kvaliteedi või sisu kohta, sealhulgas reklaamile ja lepingutele esitatavad nõuded, või nõuded teenuseosutaja vastutuse kohta.

[...]“

27. Nimetatud direktiivi artiklis 3 on sätestatud:

„1. Iga liikmesriik tagab, et infoühiskonna teenused, mida pakub tema territooriumil asuv teenuseosutaja, vastavad kõnealuses liikmesriigis kehtivatele kooskõlastatud valdkonna küsimusi puudutavatele siseriiklikele õigusnormidele.

2. Liikmesriigid ei tohi kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust.

[...]

4. Liikmesriigid võivad võtta meetmeid konkreetse infoühiskonna teenuse osas erandi tegemiseks lõikest 2, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) meetmed:

i) on vajalikud ühel järgmistest põhjustest:

[...]

— rahva tervise kaitse,

[...]

— tarbijate [...] kaitse;

ii) võetakse konkreetse infoühiskonna teenuse vastu, mis takistab punktis i nimetatud eesmärkide saavutamist või kujutab endast tõsist ohtu nende eesmärkide saavutamisele;

iii) on vastavuses nende eesmärkidega;

[...]“

28. Elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 8 „Reguleeritud kutsealad“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et kommertsteeadaanne, mis moodustab reguleeritud kutseala liikme poolt pakutava infoühiskonna teenuse või on osa sellest, on lubatud tingimusel, et järgitakse kutsealaseid eeskirju, eeskätt neid, mis puudutavad kutseala sõltumatust, väärikut ja au, ametisaladust ja õiglast suhtumist klientidesse ning teistesse sama kutseala liikmetesse.“

IV. Minu analüüs

A. Vaidlusaluste 1958. aasta seaduse ja kuninga 1934. aasta määruse õigusnormide kooskõla ebaausate kaubandustavade direktiiviga

29. Oma esimese kuni kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt selgitust, kas niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu vastavalt 1958. aasta seaduse ja kuninga 1934. aasta määrusega ette nähtud õigusnormid võiva kuuluda ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaldamisalasse ja, kui jah, siis kas niisugused õigusnormid on selle direktiiviga vastuolus.

30. Küsimus tekib, kuna ebaausate kaubandustavade direktiiviga on liikmesriikide eeskirjad ebaausate kaubandustavade kohta täielikult ühtlustatud ning liikmesriikidel ei ole seega lubatud säilitada või kehtestada oma õiguses rangemaid siseriiklikke eeskirju kui on direktiiviga kindlaks määratud, ja seda olenemata sellest, kas taotletakse tarbijakaitse kõrgema taseme saavutamist¹².

31. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et ebaausate kaubandustavade direktiivile on iseloomulik väga lai kohaldamisala, kuna Euroopa Kohus on otsustanud, et see hõlmab „kõiki kaubandustavasid, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele“¹³. Nimelt on mõiste „ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad“ selle direktiivi artikli 2 punktis d

12 — Vt kohtuotsused, 23.4.2009, VTB-VAB ja Galatea (C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244); 14.1.2010, Plus Warenhandels-gesellschaft (C-304/08, EU:C:2010:12) ja 9.11.2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag (C-540/08, EU:C:2010:660).

13 — Kohtuotsus, 16.7.2015, Abcur (C-544/13 ja C-545/13, EU:C:2015:481, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

määratletud kui „ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteedaanne, *sealhulgas reklaam* ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele“¹⁴. Mõiste „toode“ omakorda tähistab nimetatud direktiivi artikli 2 punkti c kohaselt kõiki kaupu või teenuseid.

32. Peale selle on liidu seadusandja ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 3 lõikes 1 selle direktiivi kohaldamisala positiivselt kindlaks määranud, nähes ette, et seda direktiivi kohaldatakse ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.

33. Seega kohaldatakse ebaausate kaubandustavade direktiivi *a priori* kõikide ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingute suhtes, kõikide ettevõtlusvaldkondade puhul.

34. Liidu seadusandja on aga sõnaselgelt ette näinud selle direktiivi kohaldamisele teatud piirangud.

35. Ühelt poolt ei piira ebaausate kaubandustavade direktiiv selle artikli 3 lõike 3 kohaselt „*tervisekaitse* - ja ohutusnõudeid käsitlevate ühenduse või *siseriiklike* eeskirjade kohaldamist“¹⁵. Nii täpsustab liidu seadusandja selle direktiivi põhjenduses 9, et „liikmesriigid [saavad] tarbijate [...] tervisekaitse eesmärgil oma territooriumil säilitada või kehtestada kaubandustavade piiranguid ja keelde [...]“.

36. Järelikult, kui ebaausate kaubandustavade direktiivi eesmärgiks on täielikult ühtlustada liikmesriikide õigusaktid, mis käsitlevad ebaausaid kaubandustavasid, jääb liikmesriikidele siiski vabadus võtta rangemaid meetmeid, reklaamivõtete suhtes, mis panevad kaalule tarbijate tervise. Sel juhul on need meetmed mõeldud huvide kaitseks, mis on ainult selle direktiivi põhjendustes 6 ja 8 ning artiklis 1 silmas peetud tarbijate majandushuvide kaitsest palju kaugemaleulatuvad.

37. Ebaausaid kaubandustavasid käsitleva direktiivi rakendamise ja kohaldamise suunistes¹⁶ nagu ka oma esimeses aruandes selle direktiivi rakendamise kohta¹⁷ rõhutab Euroopa Komisjon seetõttu, et kui liikmesriikide võetud meetmetega kaitstakse huve, mis ei ole majandushuvid, ei kuulu need meetmed selle direktiivi kohaldamisalasse. Komisjoni hinnangul ei sea nimetatud direktiiv seega kahtluse alla liikmesriikide õigust võtta tarbijate tervise kaitseks vastu rangemaid kaubandustavade reguleerimise eeskirju¹⁸.

38. Teiselt poolt on ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 3 lõikes 8 ette nähtud, et „[see direktiiv] ei piira [...] deontoloogiliste käitumiskodeksite või muude reguleeritud kutsealadele kehtestatud erireeglite, mille eesmärk on tagada kutsealade esindajate usaldusväärseuse kõrge tase, kohaldamist, mida liikmesriigid võivad vastavalt ühenduse õigusele kutsealade esindajatele kehtestada“.

39. Järelikult võivad liikmesriigid ka vabalt vastu võtta rangemaid eeskirju tavade suhtes, mida rakendavad reguleeritud kutsealade esindajad, näiteks hambaravi alal, kus tegutseb käesoleval juhul huvitatud isik.

40. Sellest tuleneb, et selleks, et kohaldada asjaomase toote suhtes ebaausate kaubandustavade direktiivi, peab see ühelt poolt vastama selle direktiivi artikli 3 lõikes 1 sätestatud tingimustele ja teiselt poolt ei või liidu seadusandja olla selle toote suhtes kehtestanud ühtegi selle direktiivi artikli 3 lõigetes 3 ja 8 sõnaselgelt ette nähtud piirangutest.

14 — Kohtujuristi kursiiv.

15 — Kohtujuristi kursiiv.

16 — SEC(2009) 1666.

17 — COM(2013) 139 (final).

18 — Vt vastavalt punkt 1.6 ja punkt 3.2.

41. Ent kuigi on kindel, et põhikohtuasjas kõne all olev teenus on nimetatud direktiivi artikli 2 punkti d kohaselt ettevõtja kaubandustava tarbija suhtes, kuna tegu on hambaravireklaamiga, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaidlusaluste 1958. aasta seaduse ja kuninga 1934. aasta määruse sätete eesmärk on kaitsta vastavalt rahvatervist ja hambaarstiameti väarikust, nii et ebaausate kaubandustavade direktiivi artikli 3 lõigetes 3 ja 8 ette nähtud piirangud ei ole minu arvates kohaldatavad.

42. Igasuguse hambaraviteenuste reklaami keeld, nagu on kehtestatud 1958. aasta seaduse artikliga 1, ja tagasihoidlikkuse nõuded, mis on kehtestatud kuninga 1934. aasta määruse artikliga 8d, on seega ennekõike ette nähtud pigem tervishoiu kui majandushuvides. Need aitavad, nagu märkis oma seisukohtades Belgia valitsus, kaitsta ametiväarikust, vältides, et teenuste kvaliteet, arstide ausus ja usaldus, mis peab valitsema hambaraviteenuse osutaja ja tema patsiendi vahel, kannataksid niisuguste reklaamivõtete tõttu, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille eesmärk on võita patsiente propaganda abil.

43. Neid tegureid arvestades teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et ebaausate kaubandustavade direktiivi tuleb tõlgendada nii, et liidu seadusandja poolt selle direktiivi artikli 3 lõigetes 3 ja 8 sõnaselgelt ette nähtud piirangute tõttu ei ole see direktiiv kohaldatav niisuguse siseriikliku õigusnormi suhtes, nagu on kehtestatud 1958. aasta seaduse artikliga 1, millega on keelatud igasugune hambaraviteenuste reklaam, ega niisuguse siseriikliku õigusnormi suhtes, nagu on ette nähtud kuninga 1934. aasta määruse artikliga 8d, millega kehtestatakse tagasihoidlikkuse nõuded, millele peab vastama hambaravikabineti silt.

B. Vaidlusaluste 1958. aasta seaduse sätete kooskõla elektroonilise kaubanduse direktiiviga

44. Oma neljanda ja viienda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas niisugune siseriiklik õigusnorm nagu 1958. aasta seaduse artikkel 1, millega on keelatud igasugune hambaraviteenuste reklaam, kaasa arvatud elektrooniline, võib kuuluda elektroonilise kaubanduse direktiivi alla ja kui jah, siis kas see õigusnorm kujutab endast nimetatud direktiivi tähenduses elektroonilise kaubanduse teenuste osutamise vabaduse piirangut.

45. Elektroonilise kaubanduse direktiivi eesmärk on kaasa aidata „infoühiskonna teenuste“ arendamisele ja kasutada siseturu pakutavaid võimalusi elektroonilises kaubanduses, ja seda selleks, et tugevdada majanduskasvu ja Euroopa ettevõtjate konkurentsivõimet¹⁹.

46. Nimetatud direktiiv hõlmab vaid elektroonilise kaubanduse teatud õiguslikke aspekte²⁰. Nagu Euroopa Kohus märkis oma 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses eDate Advertising jt²¹, ei näe see direktiiv tegelikult ette materiaalõiguse ühtlustamist, vaid määratleb „kooskõlastatud valdkonna“, mis puudutab nõudeid, mida peab teenuseosutaja täitma²².

47. Vastavalt elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 2 punktile h tähistab „kooskõlastatud valdkond“ kõiki liikmesriikide õigussüsteemides ette nähtud nõudeid, mida peab teenuseosutaja täitma ja mis puudutavad nii infoühiskonna teenuse alustamist kui ka selle teenuse osutamist, nagu nõudeid teenuseosutaja käitumise, teenuse kvaliteedi või sisu kohta, sealhulgas reklaamile ja lepingutele esitatavaid nõudeid, või nõudeid teenuseosutaja vastutuse kohta.

19 — Vt selle direktiivi artikkel 1 ja põhjendused 2 ja 3 ning kohtuotsus, 16.10.2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-298/07, EU:C:2008:572, punkt 19).

20 — Vt elektroonilise kaubanduse direktiivi pealkiri, artikli 1 lõige 2 ja põhjendused 6 ja 7.

21 — C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685.

22 — Selle kohtuotsuse punkt 57.

48. Selle direktiivi artikli 2 punktis a on „infoühiskonna teenused“ määratletud kui „iga teenus ehk kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusesaaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused“²³. Elektroonilise kaubanduse direktiivi põhjendusest 18 ja Euroopa Kohtu praktikast²⁴ tuleneb, et need teenused hõlmavad elektrooniliste andmetöötlus- ja -salvestusseadmete abil eemalt osutatavaid teenuseid ja laienevad ka teenustele, mille eest nende saajad ei maksa, nagu teenused, mis pakuvad *on-line* infot või kommertsteadaandeid²⁵.

49. Käesoleval juhul kuulub hambaraviteenuste reklaam, mida L. Vanderborght tegi enda loodud veebisaidi vahendusel, minu arvates elektroonilise kaubanduse direktiivi kohaldamisalasse.

50. Niisuguse reklaami puhul on tegemist mitte ainult *on-line* „kommertsteadaandega“ selle direktiivi artikli 2 punkti f tähenduses, vaid seda teeb ka reguleeritud kutseala esindaja, mis on liidu seadusandja poolt nimetatud direktiivi artikli 8 lõikega 1 sõnaselgelt lubatud. Selles õigusnormis nimelt on liidu seadusandja sätestanud põhimõtte, et liikmesriigid peavad tagama, et reguleeritud kutseala esindajad saavad teha internetis reklaami, tingimusel et nad järgivad kutsealaseid eeskirju.

51. Järelikult võib siseriiklikku õigusnormi, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tõesti käsitleda liidu seadusandja poolt elektroonilise kaubanduse direktiivis ette nähtud õigusnormide seisukohast.

52. Analüüsin nüüd selle direktiivi sisulisi sätteid.

53. Ma arvan, et põhikohtuasjas kõne all oleva õigusnormi kooskõla liidu õigusega tuleb analüüsida nimetatud direktiivi artikli 3 lõiget 1 ja artikli 8 lõiget 1 silmas pidades.

54. Elektroonilise kaubanduse direktiivi artikkel 3 „Siseturg“ on tegelikult selle direktiivi „nurgakivi“²⁶.

55. Nimetatud direktiivi artikli 3 lõikega 1 kehtestatakse põhimõte, et infoühiskonna teenustele kehtib selle liikmesriigi õiguskord, kus teenuseosutaja on asutatud²⁷.

56. Nimelt kohustab see lõige liikmesriike järgima seda, et nende territooriumil asutatud teenuseosutaja pakutud infoühiskonna teenused vastavad nendes liikmesriikides kohaldatavaid ja „kooskõlastatud valdkonna“ alla kuuluvatele siseriiklikele sätetele. Liidu seadusandja on ette näinud, et niisugune mehhanism peab võimaldama infoühiskonna teenuste järelevalvet tegevuse lähtekohas, et kindlustada avalike huviobjektide tõhus kaitse²⁸.

23 — Vt ka nimetatud direktiivi põhjendus 17, milles on täpsustatud, et „see määratlus hõlmab kõiki elektrooniliste andmetöötlus- [...] ja -salvestusseadmete abil eemalt ning teenuse saaja isikliku taotluse põhjal osutatavaid teenuseid“.

24 — Kohtuotsused, 23.3.2010, Google France ja Google (C-236/08-C-238/08, EU:C:2010:159, punkt 110); 12.7.2011, L'Oréal jt (C-324/09, EU:C:2011:474, punkt 109) ja 11.9.2014, Papasavvas (C-291/13, EU:C:2014:2209, punktid 28 ja 29).

25 — Komisjon pidas niisiis kohaseks hõlmata *on-line* teabeteenused, nagu veebiajalohed, toodete ja teenuste (raamatud, finantsteenused, reisirid) veebimüük, veebireklaam, vabaajateenused ja põhivahendusteenused (internetiühendus, nagu ka teabeedustus ja -majutus), *on-line* kutseteenused (advokaadid, arstid, raamatupidamiskeskkonnad, kinnisvaraagendid), meelelahutusteenused veebis, nagu valikvideo, reklaami- ja otseturundusteenused veebis ning teenused, mis annavad juurdepääsu „ülemaailmsele võrgule“. Selles peeti silmas ka saajatele tasuta pakutavaid ja näiteks reklaami või sponsorlusega pakutavaid teenuseid (vt eelkõige komisjoni 8. detsembri 1999. aasta pressiteade (dokument IP/99/952) ja komisjoni aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele – esimene elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamise aruanne (KOM(2003) 702 (lõplik), edaspidi „esimene elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamise aruanne“) lk 4.

26 — Vt esimene aruanne elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamise kohta, lk 4.

27 — Kohtuotsus, 25.10.2011, eDate Advertising jt (C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 57). Vt ka nimetatud direktiivi põhjendus 22.

28 — Vt elektroonilise kaubanduse direktiivi põhjendus 22.

57. Oma 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses eDate Advertising jt²⁹ tuvastas Euroopa Kohus niisiis elektroonilise kaubanduse direktiivis osutatud „kooskõlastatud valdkonda“ arvestades, et tsiviilõiguse valdkonda ja teenuseosutaja vastutust käsitlevatele eeskirjadele kohaldatakse teenuseosutaja asukohaliikmesriigi õiguskorda. Kuna liidu tasandil ühtlustatud sätted puuduvad, tunnistas Euroopa Kohus seega selle siseriikliku korra siduvust, millele seadusandja otsustas allutada teenuseosutajad ja need teenused³⁰.

58. See arutluskäik on minu arvates analoogia alusel kohaldatav internetis tehtava kommertsteadaande kontekstis, kuna elektroonilise kaubanduse direktiivis osutatud „kooskõlastatud valdkond“ hõlmab – nagu on ette nähtud selle artikli 2 punkti h alapunkti i teises taandes – ka nõudeid teenuseosutaja käitumise, nagu ka kvaliteedi ja reklaami sisu kohta.

59. Nendel tingimustel näib minu arvates, et selle direktiivi artikli 3 lõikes 1 ette nähtud mehhanismiga on veebireklaami puhul ette kirjutatud, et kohaldatav on teenuseosutaja asukohaliikmesriigi materiaalõigus.

60. Järelikult ei takista käesolevas kohtuasjas minu arvates miski kohaldamast Belgia õigust, kuna põhikohtuasjas kõne all olev teenus ei pärine mõnest teisest liikmesriigist kui Belgia Kuningriik, sest L. Vanderborght asub Belgia territooriumil.

61. Meil ei ole tegu seega elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 3 lõikes 2 sätestatud juhuga³¹.

62. Kui see on täpsustatud, tuleb nüüd arvesse võtta liidu seadusandja poolt nimetatud direktiivi artikli 8 lõikes 1 sõnaselgelt kehtestatud eeskirju kommertsteadaannete kohta, mida teevad konkreetselt reguleeritud kutsealade esindajad.

63. Selle õigusnormi esimesest osast tuleneb nimelt, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud lubama reguleeritud kutseala liikmetel kasutada elektroonilise kaubanduse abil kommertsteadaandeid. Nagu rõhutab komisjon oma esimeses elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamise aruandes, tähendab see, et reguleeritud kutsealade esindajad võivad teavitada oma kliente veebisaitide vahendusel, mis – märgib ta – ei olnud varem teatud hulgas liikmesriikides võimalik³².

64. Sellest põhimõttest on siiski üks erand, mis seondub kutseala eetikakoodeksite järgimisega.

65. Nimetatud õigusnormi teises osas nimelt lubab liidu seadusandja liikmesriikidel kehtestada erilisi piiranguid, et kindlustada kutsealade eeskirjade „eeskätt“ kutseala sõltumatust, väärrikust ja au, ametisaladust ja õiglast suhtumist klientidesse ning teistesse sama kutseala liikmetesse puudutavate eeskirjade järgimine. Selles mõttes näeme seega selgelt, et elektroonilise kaubanduse direktiiv vastavalt selle põhjendusele 33 „täiendab“ reguleeritud kutsealade reguleerivat liikmesriikide õigust.

29 — C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685.

30 — Selle kohtuotsuse punktid 58 ja 59.

31 — Selle sättega on liikmesriikidel keelatud kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust. Käesoleval juhul ei saa minu arvates nimetatud sätet kohaldada, sest põhikohtuasjas kõne all olev teenus ei pärine mõnest teisest liikmesriigist kui Belgia Kuningriigist, vaid seda osutab selles riigis asutatud teenuseosutaja (vt analoogia alusel kohtuotsus, 11.9.2014, Papasavvas, C-291/13, EU:C:2014:2209, punkt 35). Igal juhul on huvitav märkida, et elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 3 lõike 4 punkti a kohaselt võivad liikmesriigid sellest põhimõttelisest keelust erandi teha, kui meede on esiteks vajalik avaliku korra, rahvatervise ja tarbijate kaitse eesmärgil; teiseks, kui meede võetakse infoühiskonna teenuse vastu, mis kahjustab või võib kahjustada nende eesmärkide saavutamist, ja kolmandaks, meede on nimetatud eesmärkidega proportsionaalne. Seega, isegi kui infoühiskonna teenuse osutaja on asutatud muus liikmesriigis kui Belgia Kuningriik, oleks sellel liikmesriigil õigus võtta niisugustel põhjustel, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, elektroonilise kaubanduse teenuste osutamise vabadust piiravaid meetmeid rahvatervise ja tarbijate kaitseks, tingimusel siiski, et need erandid vastavad selle direktiivi artikli 3 lõike 4 punktis a ette nähtud tingimustele. Arvestades minu arutluskäiku käesoleva ettepaneku punktis 93 ja järgmistes oleksid niisugused tingimused tõenäoliselt täidetud.

32 — Vt selle aruande punkt 4.4.

66. Niisuguseid piiranguid lubades eristab liidu seadusandja teenuseid, mida osutavad reguleeritud kutseala liikmed, teenustest, mida pakuvad kõik teised teenuseosutajad, milles meditsiin, ravimimüük või veel õigusnõustamine ja notariaalaktide koostamine ei ole samasugune äri nagu kõik muu. Nende tegevusalade olemuse tõttu ei ole lubatud reklaam samadel tingimustel nagu mõne muu teenuseosutaja tehtav reklaam, kuna viimased võivad vabalt edendada oma teenuste osutamist igasuguste kommunikatsioonivahenditega, et innustada tarbijaid neid teenuseid kasutama.

67. Neid piiranguid õigustavad põhjused ei ole ammendavad, nagu näitab elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 8 lõikes 1 määr sõna „eeskätt“ kasutamine. Ei ole aga kahtlust, et tervishoiukutsealade eeskirjade järgimine hõlmab rahvatervise ja eelkõige patsiendi tervise kaitset, mis on hambakirurgide ja -arstide esmane kohus, nagu tuleneb selle kutseala nagu ka arsti kutseala eetikakoodeksist³³. Siseriiklikku õigusakti, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tuleb seega tõlgendada nii, et see aitab ilmselgelt tagada hambaarsti kutseala valitsevate eetikaeeskirjade järgimist. Keelates igasuguse hambaraviteenuste reklaami, püüab Belgia Kuningriik vältida, et ametiväärrikust kahjustades kahjustataks patsientide usaldust hambaarsti vastu ja et lõppkokkuvõttes ei seataks ohtu raviteenuste kvaliteeti patsientide tervise kahjuks. Sellega püütakse samuti vältida, et reklaami mõjul saaks kannatada hambaarstide usaldusväärsus ja et niisuguste võtetega, nagu kasutab L. Vanderborght, kes levitab oma veebisaidil patsientide ütlusi tema teenuste erinevuse kohta võrreldes teiste hambaarstide pakutavate raviteenustega, ei kahjustataks viimaste mainet.

68. Belgia 1958. aasta seaduse artiklis 1 sätestatud piirangud võiva minu arvates seega olla elektroonilise kaubanduse direktiivi artikli 8 lõike 1 tähenduses õigustatud hambaarstikutse eetikaeeskirjade järgimisega seotud põhjustel.

69. Neid tegureid arvestades olen seisukohal, et elektroonilise kaubanduse direktiiv ja konkreetselt selle artikli 3 lõiget 1 ja artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, nagu on kehtestatud 1958. aasta seaduse artikliga 1, millega on hambaraviteenuste osutajatel keelatud vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu oma teenuseid internetis mis tahes viisil reklaamida, kuna selle õigusnormiga püütakse kindlustada kutsealaste eeskirjade järgimine ja seda kohaldatakse riigi territooriumil asutatud teenuseosutajale.

70. Nüüd tuleb nimetatud õigusnormi kooskõla liidu õigusega hinnata esmase õiguse seisukohast.

C. Vaidlusaluste 1958. aasta seaduse sätete kooskõla asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabadusega

71. Kuuenda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt, kas ELTL artikleid 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusakt, millega on keelatud hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti vahendusel oma teenuseid mis tahes viisil üldsusele otseselt või kaudselt reklaamida.

72. Nagu tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, kuuluvad meditsiiniala ja meditsiiniga seotud tegevusalad, eelkõige hambaravialane tegevus seega liikumisvabadust tagavate asutamislepingu sätete kohaldamisalasse³⁴.

33 — Vt hambakirurgi ja -arsti eetikakoodeksi artikkel R. 4127-215, mille alusel on keelatud igasugune otsene või kaudne reklaam. Arsti kutsealale kohaldatava rahvatervise seadustiku artiklis R 4127-19 on sätestatud järgmist:
„Meditsiinis ei või tegutseda nagu äris.
Igasugune otsene ja kaudne reklaam ja eelkõige igasugune sisseade või tähistus, mis annab ruumidele ärilise välimuse, on keelatud.“

34 — Vt nimelt asutamisevabaduse kohta kohtuotsused, 1.2.2001, Mac Quen jt (C-108/96, EU:C:2001:67, punkt 24) ja 10.3.2009, Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141); teenuste osutamise vabaduse kohta meditsiinis kohtuotsus, 31.1.1984, Luisi ja Carbone (286/82 ja 26/83, EU:C:1984:35) ja hambaravi ja konkreetsemalt ortodontilise ravi kohta kohtuotsus, 28.4.1998, Kohll (C-158/96, EU:C:1998:171).

73. Ent väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole need sätted kohaldatavad olukordadele, mille kõik asjakohased elemendid on ainult ühe liikmesriigi sisesed³⁵. Asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust käsitlevate asutamislepingu sätete kohaldamise tingimuseks on seega välismaise elemendi olemasolu.

74. Käesolevas kohtuasjas on tõsi, et L. Vanderborght tegutseb oma tegevusalal Belgias, kus on tema asukoht, ja seal on tema suhtes algatatud süüteo menetlus. Süüteo menetlus algatati mitte ainult seepärast, et huvitatud isik paigutas oma kabineti sissekäigu juurde tunnusmärgi, mis ei vasta liikmesriigi õigusaktiga kehtestatud tagasihoidlikkuse nõuetele, vaid ka seepärast, et ta tegi reklaami kohalikus ajalehes ja oma veebisaidi vahendusel.

75. Ent vastupidi I. Doulamisele kohtuasjas, milles tehti 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsus Doulamis (C-446/05, EU:C:2008:157), kes oli ainult avaldanud reklaamkuulutusi riigisiseses paberkanalil infokataloogis, tegi L. Vanderborght reklaami vahendi abil, mis oma olemuselt ei tunne piire.

76. Oma 25. oktoobri 2011. aasta kohtuotsuses eDate Advertising jt³⁶ veebisaidil avaldatud teabesisuga isikuõiguste väidetava rikkumise kohta tunnustas Euroopa Kohus, et „veebisaidil mingi teabesisu avaldamine erineb sellise meediaväljaande nagu trükise territoriaalsest levitamisest, kuna esimesega taotletakse põhimõtteliselt selle teabesisu kättesaadavust kõikjal. Seda sisu võib kohe näha määramatu arv internetikasutajaid kõikjal maailmas, sõltumata selle levitaja tahtest, et nimetatud sisu vaadataks väljaspool asukohajärgset liikmesriiki“³⁷. Euroopa Kohus järeldas sellest, et „näib, et internet vähendab levitamise seotud kriteeriumi kasulikkust, kuna internetis avaldatud teabesisu levitamise ulatus on põhimõtteliselt ülemaailmne“³⁸.

77. Interneti kontekstis piisab elektroonilisest ärireklaamist, mida L. Vanderborght tegi, minu arvates selleks, et välismaise elemendi olemasolu kriteerium oleks täidetud, kuna see reklaam võib jõuda üldsuseni ja järelikult äratada huvitatud isiku asukohaliikmesriigist erinevas liikmesriigis asuvate patsientide huvi.

78. Euroopa Kohus on muide möönnud, et selleks välismaiseks elemendiks võib olla mitte ainult teenuseosutaja ise, vaid ka sihtrühm. Nii järeldas ta oma 11. juuni 2015. aasta kohtuotsuses Berlington Hungary jt,³⁹ et esineb piiriülene huvi, kuna osa mänguautomaate käitavate äriühingute klientidest olid Ungaris puhkust veetvad liidu kodanikud, täpsustades seega, et „ühes liikmesriigis asuva teenuseosutaja poolt teises liikmesriigis asuvale teenuse saajale teenuse osutamine, ise teise riiki minemata, on ETL artikli 56 mõttes piiriülene teenuse osutamine“⁴⁰.

79. Neid tegureid arvestades olen ma seepärast seisukohal, et põhikohtuasja vaidluses esineb piisavaid liidu õigusega seose elemente, mis võimaldavad seeläbi Euroopa Kohtul hinnata põhikohtuasjas kõne all oleva siseriikliku õigusakti kooskõla ELi toimimise lepinguga tagatud liikumisvabadustega.

1. Kohaldatav esmane õigus

80. Kõigepealt tuleb analüüsida, kas põhikohtuasjas kõne all olevat siseriiklikku õigusakti tuleb analüüsida asutamisevabaduse või teenuste osutamise vabaduse seisukohast.

35 — Vt eelkõige kohtuotsused, 16.2.1995, Aubertin jt (C-29/94-C-35/94, EU:C:1995:39, punkt 9 ja seal viidatud kohtupraktika); 21.10.1999, Jägerskiöld (C-97/98, EU:C:1999:515, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 11.7.2002, Carpenter (C-60/00, EU:C:2002:434, punkt 28).

36 — C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685.

37 — Selle kohtuotsuse punkt 45.

38 — Nimetatud kohtuotsuse punkt 46.

39 — C-98/14, EU:C:2015:386.

40 — Punktid 25 ja 26 ja seal viidatud kohtupraktika.

81. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb nimelt, et kui siseriiklik meede puudutab samal ajal kahte asutamislepinguga tagatud põhivabadust, siis hindab Euroopa Kohus seda meedet põhimõtteliselt üksnes seoses ühega neist kahest vabadusest, kui on ilme, et põhikohtuasja asjaolusid arvesse võttes on üks neist vabadustest teise suhtes täiesti teisejärgulise tähendusega ja neid on võimalik käsitleda koos⁴¹.

82. Minu arvates ongi see käesoleval juhul nii. Käesolevas kohtuasjas kaldun ma nimelt arvama, et raskuskese on rohkem teenuste osutamise vabadusel ja on seda arvestades eesmärki, mida L. Vanderborght taotles reklaamiga, mida ta tegi mitte ainult kohalikes ajalehtedes, vaid ka veebisaiti avades. Niisuguse reklaamiga soovib ta võita uusi kliente, olgu need siis tema asukohaliikmesriigis või muus liikmesriigis⁴².

83. Kuigi niisugune keeld, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võib puudutada ka asutamisevabadust, kuna see võib olla teises liikmesriigis asutatud kutseala esindajatele tõsiseks takistuseks hambaravi pakkumise turule tulemiseks ja järelikult oma tegevusalal tegutsemiseks⁴³, näib see vabadus siin teenuste osutamise vabadusega võrreldes teisejärguline ja seda võib viimasega koos vaadelda.

84. Nendel tingimustel teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku analüüsida põhikohtuasjas kõne all oleva siseriikliku õigusnormi kooskõla ELTL artikli 56 seisukohast.

2. Teenuste osutamise vabaduse piirangu olemasolu

85. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale loetakse ELTL artikli 56 tähenduses teenuste osutamise vabaduse piiranguteks kõiki meetmeid, mis keelavad või takistavad selle vabaduse kasutamist või muudavad selle vähem huvipakkuvaks⁴⁴.

86. Nende meetmete hulka kuuluvad meetmed, mis ühetaoliselt kohaldatavana piiravad liikmesriigi territooriumil asutatud teenuseosutajate õigust pakkuda teenuseid potentsiaalsetele teistes liikmesriikides asuvatele huvitatud isikutele.

87. Oma 10. mai 1995. aasta kohtuotsuses *Alpine Investments*⁴⁵ otsustas Euroopa Kohus, et liikmesriigi õigusnorm, millega oli oma territooriumil asutatud ettevõtjal keelatud võtta telefonitsi ühendust teistes liikmesriikides asutatud eraõiguslike isikutega neile erinevate finantsteenuste pakkumiseks, võib olla teenuste osutamise vabaduse piirang. Euroopa Kohus otsustas kõigepealt, et asjaolu, et need teenused on lihtsalt pakkumised, mille teeb ühes liikmesriigis asutatud teenuseosutaja teises liikmesriigis asutatud sihtrühmale, kes ei ole veel kindlaks määratud, ei takista ELTL artikli 56 kohaldamist. Euroopa Kohtu hinnangul muutuks nimelt teenuste osutamise vabadus näiliseks, kui teenuste pakkumist saaks liikmesriikide õigusnormidega vabalt takistada⁴⁶. Euroopa Kohus otsustas seejärel, et kuna niisugune keeld jätab asjaomased ettevõtjad ilma kiirest ja otsesest reklaamiviisist ja teistes liikmesriikides asuvate potentsiaalsete klientidega ühenduse võtmise võimalusest, piirab see ELTL

41 — Kohtuotsus, 26.5.2016, NN (L) International (C-48/15, EU:C:2016:356, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 — Nagu otsustas Euroopa Kohus oma 8. märtsi 2001. aasta kohtuotsuses *Gourmet International Products* (C-405/98, EU:C:2001:135) õigusakti kohta, millega oli keelatud igasugune reklaamteadete levitamine tarbijatele alkoholjookide kohta, „võib ettevõtja tugineda oma asukohariigi vastu õigusele teenuseid vabalt osutada juhul, kui teenuseid osutatakse teises liikmesriigis asuvatele teenuste tarbijatele“ (punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 — Vt selle kohta Euroopa Kohtu analüüs kohtuotsuses, 17.7.2008, *Corporación Dermoestética* (C-500/06, EU:C:2008:421). Kohtuasjas, milles tehti see kohtuotsus, Euroopa Kohus tõepoolest analüüsis, kas siseriiklik õigusnorm, millega oli keelatud riigisisestes telekanalites reklaamida erakliinikutes osutatavaid meditsiinilisi ja kirurgilisi raviteenuseid, on kooskõlas nii ELTL artikliga 49 kui ka ELTL artikliga 56. Selles kohtuasjas oli minu arvates niisugune analüüs konkreetse juhtumi eriasjaolusid arvestades aga täielikult õigustatud, kuna *Corporación Dermoestética SA* oli Hispaanias asutatud äriühing, mille eesmärk oli Itaalia teenuseosutajaga sõlmitud lepingu kaudu levitada reklaamteateid Itaalia riigisisestes telekanalites (vt nimetatud kohtuotsuse punktid 33 ja 34).

44 — Kohtuotsus, 28.1.2016, *Laezza* (C-375/14, EU:C:2016:60, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 — C-384/93, EU:C:1995:126.

46 — Selle kohtuotsuse punktid 18–22.

artikliga 56 tagatud vabadust, ja seda isegi kui kõnealuse keelu on kehtestanud liikmesriik, kus teenuseosutaja on asutatud. Euroopa Kohus tuletab seega meelde oma väljakujunenud kohtupraktikat. Ettevõtja võib tugineda teenuste osutamise vabadusele oma asukohariigi vastu, kui ta osutab teenuseid teises liikmesriigis asuvatele teenusesaajatele⁴⁷.

88. See arutluskäik on minu arvates ülekantav siseriiklikule õigusnormile, nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega on keelatud igasugune hambaraviteenuste reklaam.

89. Näib, et reklaam⁴⁸ ajakirjanduse või interneti teel on tõepoolest peamine vahend, mis võimaldab igas suuruses majandustegevuses osalejatel ennast tutvustada ja tarbijaid oma pakutavatest teenustest teavitada. Sellel on seega määrav roll teenuseosutaja võimaluses oma klientuuri suurendada. Selles suhtes on veebireklaam tänapäeval äärmiselt tõhus teabevahend, mis võib jõuda väga laia üldsuseni ja pakkuda huvi teistes liikmesriikides asuvatele klientidele. Reklaam soodustab ka konkurentsi, kuna see on vahend, mille abil püüavad majandustegevuses osalejad tarbijaid veenda kasutama pigem enda kui oma konkurentide teenuseid. Lõpuks, nagu komisjon oma esimeses elektroonilise kaubanduse direktiivi rakendamise aruandes rõhutas, on veebireklaam paljudele infoühiskonna teenuste osutajatele üks olulisemaid tuluallikaid⁴⁹.

90. Igasuguse reklaami keeld, nagu on 1958. aasta seadusega ette nähtud hambaravi valdkonnas, jätab seega sellise kutseala asjatundja nagu L. Vanderborght ilma tõhusast teabevahendist oma teenuste tutvustamiseks potentsiaalsele teistes liikmesriikides asuvale klientuurile. See keeld võib seega tõepoolest takistada hambaravi pakkumist teistes liikmesriikides asuvatele patsientidele. Peale selle, nagu ma rõhutasin oma ettepanekus kohtuasjas Doulamis (C-446/05, EU:C:2007:701), ei luba niisugune reklaami kord teistes liikmesriikides peale Belgia asutatud reklaamipakkujatel pakkuda oma teenuseid selles liikmesriigis asuvatele spetsialistidele ja keelab ka nendel spetsialistidel kasutada niisuguste teenuseosutajate teenuseid⁵⁰.

91. Nendel tingimustel näib mulle, et niisugune keeld on seega tõepoolest ELTL artikliga 56 garanteeritud vabaduse piirang.

92. Nüüd tuleks analüüsida, kas see piirang võib olla õigustatud.

3. Piirangu õigustatus

93. Kohtuasjas, milles tehti 13. märtsi 2008. aasta kohtuotsus Doulamis (C-446/05, EU:C:2008:157), põhjendas Belgia valitsus, miks kehtestati hambaraviteenuste osutajatele igasuguse reklaami keeld. Nimetatud valitsuse sõnul on propaganda abil patsientide võitmiseks mõeldud reklaamitavad rahvatervise ja ametiväärikuse kaitse nõuetega ühitamatud. Sellised tavad võivad tema arvates nimelt kahjustada hambaraviteenuste osutaja ja patsiendi vahelist usaldust ning hambaravi praktiseerijate kvaliteeti ja ausust.

94. Ma arvan, et liikmesriikidel on õigus keelata hambaraviteenuste osutajatel oma teenuste reklaamimine üldsusele tingimusel, et see piirang piirdub tõepoolest teenuste müügi edendamisega. Selles hinnangus tuginen ma järgmistele põhjendustele.

47 — Nimetatud kohtuotsuse punktid 28–30. Vt ka kohtuotsus, 8.3.2001, Gourmet International Products (C-405/98, EU:C:2001:135, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

48 — Reklaami olulisust turule pääsemisel on Euroopa Kohus kaupade vaba liikumise valdkonnas juba korduvalt rõhutanud (vt selle kohta kohtuotsused, 9.7.1997, De Agostini ja TV-Shop, C-34/95–C-36/95, EU:C:1997:344; 8.3.2001, Gourmet International Products, C-405/98, EU:C:2001:135, ja 15.7.2004, Douwe Egberts, C-239/02, EU:C:2004:445, punkt 53), ja asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas (vt kohtuotsus, 17.7.2008, Corporación Dermoestética, C-500/06, EU:C:2008:421). Vt selle kohtupraktika kohta ka minu ettepaneku punktid 88–92 kohtuasjas Doulamis (C-446/05, EU:C:2007:701) ja minu ettepaneku punktid 75–80 kohtuasjas Corporación Dermoestética (C-500/06, EU:C:2008:62).

49 — Vt selle aruande punkt 4.3.

50 — Vt minu ettepaneku punkt 101 selles kohtuasjas.

95. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib liikumisvabaduse kasutamise piirang olla õigustatud, kui on täidetud neli tingimust, nimelt: et seda piirangut kohaldatakse mittediskrimineerivalt; see peab olema õigustatud ülekaaluka üldise huvi põhjusel; see peab olema taotletava eesmärgi saavutamise tagamiseks sobiv ja see ei tohi minna kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik, arvestades et niisugune õigusakt on Euroopa Kohtu hinnangul selle eesmärgi saavutamiseks sobiv üksnes juhul, kui see vastab tõepoolest huvile saavutada see eesmärk ühtselt ja süstemaatiliselt⁵¹.

96. Esimene nendest tingimustest on täidetud, sest põhikohtuasjas kõne all olevat reklaamikorda kohaldatakse asukohaliikmesriigist olenemata kõikidele teenuseosutajatele, kellele see on suunatud.

97. Samuti ei ole kahtlust, et ka teine tingimus on täidetud.

98. Nimelt tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et inimeste tervise ja elu kaitse ning tarbijate kaitse on eesmärgid, mida võib pidada ülekaalukate üldiste huvidega seotud vajadusteks, mis võivad teenuste osutamise vabaduse piirangut õigustada⁵². Euroopa Kohus lisab selle kohta muu hulgas, et inimeste elu ja tervis on aluslepinguga kaitstud hüvede ja huvide hulgas esikohal,⁵³ nähes ette liikumisvabaduste piiramise keelust võimalikud erandid.

99. Kolmas kohtupraktikas nõutav tingimus on minu arvates samuti täidetud.

100. Ei ole nimelt kahtlust, et üldsuse teavitamine tervishoiuvaldkonnas peab toimuma objektiivsetest allikatest lähtuvalt ja et teenuseosutajate endi tehtav reklaam ei vasta tingimata sellele objektiivsuse tingimusele. Nendel tingimustel on teenuseosutajatele pandud keeld mis tahes viisil oma teenuseid üldsusele reklaamida kindlasti sobiv selleks, et takistada neil teha propagandat, mis võiks kahjustada usaldust, mis on patsientidel hambaarsti vastu, kahjustades nende ametiväärikust ja ohustades nii raviteenuste kvaliteeti.

101. Käesoleva kohtuasja põhiküsimus on seega tegelikult, kas niisugune keeld ei ole nende eesmärkide suhtes ebaproportsionaalne ehk teisisõnu, kas neid eesmärke saaks sama tulemuslikult saavutada ka vähem piiravate meetmetega⁵⁴.

102. Niisuguse õigusakti olemasolu sunnib meid seega analüüsima, kas rahvatervise kaitse ja ametiväärikuse kaitse võivad õigustada hambaraviteenuste osutajatele pandud keeldu teha reklaami samadel tingimustel nagu mis tahes teised teenuseosutajad, see tähendab edendada oma teenuste osutamist kõikide kommunikatsioonivahenditega, selleks et innustada tarbijaid nende teenuseid kasutama. Küsimus on ka selles, kas need põhjendused võivad õigustada üldsusele mõeldud igasugusel kujul reklaami keeldu.

103. Samadel põhjustel, nagu on esitatud minu ettepanekus kohtuasjas Doulamis (C-446/05, EU:C:2007:701), leian ma, et rahvatervise kaitse võib õigustada igasuguse üldsusele huvi pakkuva või innustava suhtlemisvormi keeldu ja seda järgmistel põhjustel.

51 — Kohtuotsused, 10.3.2009, Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika); 12.9.2013, Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 28.1.2016, Laezza (C-375/14, EU:C:2016:60, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 — Kohtuotsus, 12.9.2013, Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 — Kohtuotsused, 10.11.1994, Ortscheit (C-320/93, EU:C:1994:379, punkt 16) ja 12.11.2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, punkt 118 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 — Vt selle kohta ka kohtuotsus, 12.11.2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, punkt 119 ja seal viidatud kohtupraktika).

104. Esiteks ei ole raviteenuste osutamine võrdväärne muude teenuste osutamisega. Need teenused mõjutavad teenusekasutaja füüsilist puutumatumust ja vaimset tasakaalu. Peale selle kasutab patsient neid tungivast vajadusest, milleks on oma tervise taastamine ja vajaduse korral ka elu kaitse. Nende vajaduste olulisust arvestades ei ole patsiendil, kui tal tuleb otsustada raviteenuste kasutamise üle, samasugust valikuvabadust, mis tal on teiste teenuste kasutamisel. Kui patsient kasutab raviteenuseid, siis ei rahulda ta soovi, vaid vajadust.

105. Teiseks on hambaravi, nagu kogu tervishoid, üks neid valdkondi, kus teenuseosutaja ja -kasutaja vahelise „teabe asümmeetria“ – nagu väljendub komisjon oma eespool viidatud aruandes konkurentsi kohta kutseteenuste sektoris⁵⁵ – tase on minu arvates kõige kõrgem. See tähendab, et teenuseosutajal on oma tegevusalal palju suurem pädevus kui teenusekasutajal, nii et viimane ei ole võimeline ostetava teenuse kvaliteeti tegelikult hindama.

106. Arvestades pädevusetaseme asümmeetriat ja raviteenuste kasutamise otsuse tähtsust patsiendi jaoks, leian ma, et patsiendi ja tervishoiuspetsialisti usaldussuhe on põhiline. Teisisõnu peab patsient olema veendunud, et kui arst annab talle nõu või soovib kasutada raviteenuseid, lähtub see nõuanne või soovitus üksnes tema tervise kaitsest, mitte kasumist.

107. Seetõttu arvan ma, et see usaldussuhe oleks kindlasti ohus, kui hambaraviteenuste osutajatel oleks lubatud oma teenuste edendamiseks neid üldsusele reklaamida. Sellisel juhul oleks õigustatud patsiendi kartus, et kui arst annab talle nõu või soovib tal kasutada raviteenuseid, on see nõuanne või soovitus kas või osaliselt ajendatud arsti majanduslikust huvist. Patsient võiks siis kahelda selle nõuande või soovituse väärtuses ja nii oma tervisliku seisundi ohtu seada, keeldudes soovitatud teenusest või sellega mitte nõustudes.

108. Hinna äranäitamisel on iseenesest juba oma ohud. Ei saa välistada, et kutseala asjatundjatel tekib kiusatus konkureerida omavahel teenuste hindades, mille tulemuseks võib olla, kui mitte hambatehnilise töö enda, siis igal juhul näiteks implantaadi kvaliteedi halvenemine, mida patsient ei ole tehniliselt võimeline hindama.

109. Järelikult olen ma seisukohal, et rahvatervise kaitse võib nõuetekohaselt õigustada hambaraviteenuste osutajatele kehtestatud keeldu oma teenuseid nende edendamiseks üldsusele reklaamida.

110. Kuivõrd liidu seadusandja ei ole hambaravireklaami kohta vastu võtnud ühiseid või ühtlustatud eeskirju, on Euroopa Kohus korduvalt otsustanud, et on iga liikmesriigi otsustada, millisel tasemel rahvatervise kaitset ta vajalikuks peab ja kuidas seda saavutada. Kuna see võib olla liikmesriigiti erinev, on Euroopa Kohus seisukohal, et liikmesriikidele tuleb jätta kaalutlusruum⁵⁶.

111. Mõistagi peavad liikmesriigid seda õigust kasutades tagama võetavate meetmete proportsionaalsuse ja vajalikkuse⁵⁷.

112. Käesoleval juhul ei ole 1958. aasta seaduse artiklis 1 ette nähtud keeld minu arvates ELTL artikliga 56 vastuolus. Arvestades põhikohtuasjas kõne all olevate teenuste eripära, hambaraviteenuste kasutamise või kasutamata jätmise otsuse ja selle usaldussuhte olulisust patsiendi jaoks, mis peab tingimata säilima hambaraviteenuse osutaja ja patsiendi vahel, näib see keeld mulle täiesti loogiline.

55 — KOM(2004) 83 (lõplik)/2. Vt selle aruande punkt 25.

56 — Kohtuotsus, 12.11.2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, punkt 118 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 — Kohtuotsused, 25.7.1991, Aragonesa de Publicidad Exterior ja Publivia (C-1/90 ja C-176/90, EU:C:1991:327, punkt 16) ja 12.11.2015, Visnapuu, C-198/14, EU:C:2015:751, punktid 119 ja 120 ja seal viidatud kohtupraktika).

113. Ühelt poolt väljendub tervishoiualaste nõuete tase eelkõige asjaolus, et tervishoiuerialad on liikmesriikides traditsiooniliselt olnud väga rangelt reguleeritud. Sellisest rangest reguleerimisest ajendatult võttiski liidu seadusandja sel tegevusalal vastu esimesed sektoridirektiivid nendel elukutsetel töötamiseks vajalike diplomite tunnustamise ja nende diplomite saamiseks nõutava väljaõppe ühtlustamise kohta⁵⁸.

114. Teiselt poolt puudutab patsienti raviteenuste osutajaga siduv suhe teenuseid, mille puhul on kvaliteedinõue ilmselgelt kõrgem kui teistel tegevusaladel. Tervishoid on seega valdkond, kus spetsialistide vabale liikumisele on seatud olulisi tõkkeid ja kus vastastikune tunnustamine on nõudnud liidu seadusandjalt väga ulatuslikku ühtlustamist.

115. Belgia 1958. aasta seaduse artiklis 1 ette nähtud keeld ei või aga olla piiramatult.

116. Hambaraviteenuste osutajatel, nagu ka teistel tervishoiuerialade spetsialistidel on oma erialal tegutsemiseks vaja, et üldsus oleks nende olemasolust teadlik. See eeldab, et üldsus saab teada füüsilisest või juriidilisest isikust teenuseosutaja nime; teenused, mida tal on õigus osutada, tegevuskoha, vastuvõtutajad ning kontaktandmed, näiteks telefoni- ja faksinumbrid või veebiaadressi.

117. Üldsuse juurdepääs sellisele objektiivsele teabele on seega tervishoiuspetsialistide liikumisvabaduse kasutamiseks vajalik. See on kooskõlas ka rahvatervise parema kaitsega, soodustades patsientide liikumist liidus. Euroopa Kohtu praktika areng alates eespool viidatud 28. aprilli 1998. aasta kohtuotsustest Decker⁵⁹ ja Kohll⁶⁰ näitab, et patsiendid soovivad üha enam end ravida lasta teistes liikmesriikides⁶¹. See tendents on tingitud erinevatest asjaoludest. Nii võib see tulla sellest, et patsiendid soovivad saada teenuseid soodsamalt või teenuseid, mida nende elukohariigis ei pakuta või saada ravi kiiremini kui oma elukohariigis. Kuivõrd selline patsientide liikumine võimaldab neile ravile paremat juurdepääsu kui oma liikmesriigis, aitab see samuti kaasa rahvatervise kaitsele.

118. Siseriiklik seadus, mis keelab hambaraviteenuste osutajatel otseselt või kaudselt reklaamida oma teenuseid üldsusele, ei või minna nii kaugele, et neil on keelatud lihtsalt avaldada, ilma et see oleks kuidagi kõitev või innustav, telefonikataloogis või muudes üldsusele kättesaadavates teabevahendites andmeid, mis annavad teada nende tegutsemisest kutsealal, näiteks nime, tegevusalasid, millega neil on õigus tegeleda, tegevuskoha, tööaegu ja kontaktandmeid.

119. Belgia 1958. aasta seaduse artikli 1 ja kuninga 1934. aasta määruse artikli 8d sõnastust arvestades see minu arvates nii ei ole.

120. Igal juhul on liikmesriigi kohtu otsustada, kas käesoleval juhul väljuvad nendest piiridest reklaamkuulutused, mille L. Vanderborght avaldas kohalikes ajalehtedes ja oma veebisaidil, arvestades eelkõige nende kuulutuste esitusviisi, „enne ja pärast“ fotode lisamist ja patsientide ütluste äratoomist teenuste erinevuse kohta võrreldes teiste hambaarstide pakutavate raviteenustega.

58 — Esimene meditsiinidiplomite tunnustamise valdkondlik korraldus võeti vastu 1975. aastal. Sellele järgnesid veel viis konkreetset sektorit puudutavat korda, mis kehtestati ajavahemikul 1977–1985 meditsiiniõdede, hambaarstide suhtes (nõukogu 25. juuli 1978. aasta direktiiv 78/686/EMÜ, mis käsitleb hambaarstide diplomite, tunnistuste ja muude kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide vastastikust tunnustamist ja mis sisaldab meetmeid asutamisõiguse ja teenuste osutamise vabaduse tulemusliku rakendamise hõlbustamiseks (EÜT L 233, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 67) ja nõukogu 25. juuli 1978. aasta direktiiv 78/687/EMÜ hambaarstide tegevust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1978, L 233, lk 10; ELT eriväljaanne 06/01, lk 76)) ning loomaarstide, ämmaemandate ja apteekrite suhtes. Need sektoridirektiivid tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiviga 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, lk 22).

59 — C-120/95, EU:C:1998:167.

60 — C-158/96, EU:C:1998:171.

61 — Vt selle kohta kohtuotsus, 5.10.2010, Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581).

121. Neid põhjendusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtule, et siseriiklik õigusnorm, nagu on kehtestatud 1958. aasta seaduse artikliga 1, mis keelab hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti vahendusel oma teenuseid üldsusele mis tahes viisil otseselt või kaudselt reklaamida, on ELTL artiklite 49 ja 56 tähenduses asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse piiramine.

122. Selline piirang on rahvatervise kaitse seisukohast õigustatud, kuivõrd kõnesolev siseriiklik õigusakt ei keela teenuseosutajatel lihtsalt avaldada, ilma et see oleks kuidagi kõitev või innustav, telefonikataloogis või muudes üldsusele kättesaadavates teabevahendites andmeid, mis annavad teada oma kutsealal tegutsemisest, näiteks oma nime, tegevusalasid, millega neil on õigus tegeleda, tegevuskohta, tööaegu ja kontaktandmeid.

V. Ettepanek

123. Esitatud põhjendusi silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselile (Brüsseli hollandikeelne esimese astme kohus, Belgia) järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv), tuleb tõlgendada nii, et liidu seadusandja poolt selle direktiivi artikli 3 lõigetes 3 ja 8 sõnaselgelt ette nähtud piirangute tõttu ei ole see direktiiv kohaldatav niisuguse siseriikliku õigusnormi suhtes, nagu on kehtestatud 15. aprilli 1958. aasta seaduse hambaravi reklaami kohta (Wet betreffende de publiciteit inzake tandverzorging, põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis) artikliga 1, millega on keelatud hambaraviteenuste mistahes reklaam, ega niisuguse siseriikliku õigusnormi suhtes nagu on ette nähtud 1. juuni 1934. aasta kuninga määruse hambaravi reguleerimise kohta (Koninklijk besluit houdende reglement op de beoefening der tandheelkunde), põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis, artikliga 8d, millega kehtestatakse tagasihoidlikkuse nõuded, millele peab vastama hambaravikabineti silt.
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) ja eelkõige selle artikli 3 lõiget 1 ja artikli 8 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, nagu on kehtestatud 15. aprilli 1958. aasta seaduse hambaravi reklaami kohta (põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis) artikliga 1, millega on hambaraviteenuste osutajatel keelatud vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti vahendusel oma teenuseid internetis mis tahes viisil reklaamida, kuna selle õigusnormiga püütakse kindlustada kutsealaste eeskirjade järgimine ja seda kohaldatakse riigi territooriumil asutatud teenuseosutajale.
3. Siseriiklik õigusnorm, nagu on kehtestatud 15. aprilli 1958. aasta seaduse hambaravi reklaami kohta (põhikohtuasja asjaolude toimumise kuupäeval kehtinud redaktsioonis) artikliga 1, mis keelab hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti vahendusel oma teenuseid üldsusele mis tahes viisil otseselt või kaudselt reklaamida, on ELTL artiklite 49 ja 56 tähenduses asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse piiramine.

Selline piirang on rahvatervise kaitse seisukohast õigustatud, kuivõrd kõnesolev siseriiklik õigusakt ei keela teenuseosutajatel lihtsalt avaldada, ilma et see oleks kuidagi kõitev või innustav, telefonikataloogis või muudes üldsusele kättesaadavates teabevahendites andmeid, mis annavad teada oma kutsealal tegutsemisest, näiteks oma nime, tegevusalasid, millega neil on õigus tegeleda, tegevuskohta, tööaegu ja kontaktandmeid.